

DİNSEL ŞİDDET VE YIKICILIĞIN PSİKOLOJİSİ

Bilal KARTAL

Dinsel Şiddet ve Yıkıcılığın Psikolojisi

Yazar: Bilal Kartal

ISBN : 978-625-7825-61-0

Baskı : Lisans Yayıncılık

Basım sayısı : 1. Basım, 2021

Editör: Dr. Osman ABALI

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın bütün hakları Lisans Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Kartal, Bilal

Dinsel Şiddet ve Yıkıcılığın Psikolojisi/ Yazar : Bilal Kartal

1.Basım. VIII + 184 s. 13,5x21 cm. Kaynakça var, dizin var.

ISBN : 978-625-7825-61-0

1. Dinsel şiddet ve yıkıcılık, 2. Yeni dini hareketler, 3. Beyin yıkama

Lisans Yayıncılık

Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A

Avcılar-İSTANBUL

Tel: 0212 619 18 38

e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr

www.lisansyayincilik.com.tr

Önsöz

Günümüzde çoğu insan, *din*, *şiddet* ve *yıkıcılık* kavramları arasında ilişki kurar. Ancak bu kavramlar arasında kurulan ilişki, çoğu kez aynı şekilde yorumlanmaz. Doğal olarak söz konusu ilişkilerin farklı şekillerde yorumlanmasına orantılı olarak çoklu fikirler ortaya çıkmıştır. Bu fikirler bağlamında söz konusu kavramlar arasındaki ilişki, bazısına göre güçlü, bazısına göre zayıf ve bazısına göre de kısmi ilişkilidir. Ele alınan kavramlar arasında güçlü ilişkinin bulunduğu inananlar, dinin şiddet ile yıkıcılığı emrettiğini ve bu kavramların kaynağının din olduğunu savunurlar. Söz konusu kavramlar arasında zayıf bir ilişkinin bulunduğu inananlar, şiddet ve yıkıcılığın kaynağının aslında dinden ziyade, dini farklı yorumlayan insanların bireysel yaşantıları ve kişisel tercihleri olduğunu belirtirler. Son olarak dinin şiddet ve yıkıcılık ile olan ilişkisinin belli başlı bazı durumlarda geçerli olduğunu savunan kişilere göre ise bir düzen tesis etmek ve nefsi müdafaa durumları gibi olağanüstü şartlarda din, şiddet ve yıkıcılığı gerekli görebilmektedir.

Dinsel şiddet ve yıkıcılığın kökeninde hangi faktörlerin olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla kaleme alınmış bu çalışma, "Dinsel Şiddet ve Yıkıcılığın Psikolojisi" başlığıyla doktora tezi olarak savunulmuştur.

Bu çalışmayı tamamlarken bana desteklerini esirgemeyen ve birçok konuda yardımlarına başvurduğum hoca ve hoca arkadaşlarıma teşekkür etmek istiyorum. İlk olarak bu çalışmayı tamamlama hususunda gece gündüz demeden müdahale, yönlendirme ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen hocam Dr. Öğr. Üyesi Cihad KISA'ya, olay ve olgulara yönelik farklı bakış açısı ve özgün

fikirleriyle beni yönlendirip ilham veren hocam Prof. Dr. Recep YAPAREL'e ve çalışmanın seyrini takip ederek heyecanımı sürekli diri tutup kütüphanesinden sık sık yararlandığım Doç. Dr. Muhammed KIZILGEÇİT hocama şükranlarımı sunarım. Çalışmayı okuyup gerekli düzeltmeleri yapmama vesile olan Dr. Öğr. Üyesi Majed HAJMOHAMMAD, Arş. Gör. İlker YENEN, Arş. Gör. Abdurrahman AKBOLAT, Arş. Gör. Yakup DALMIZRAK, Arş. Gör. Emrullah KURT, Arş. Gör. Dr. Mehmet AKTAŞ, Arş. Gör. Dr. Osman ABALI, Arş. Gör. Yusuf TEKİN, Arş. Gör. Üsame BOZKURT ve Lisans Yayıncılık ailesine teşekkür ederim. Son olarak bu süreçte desteklerini her zaman hissettiğim eşim Arş. Gör. Sevda KARTAL'a teşekkür ediyorum, annem ve babamı minnetle yad ediyorum.

İstanbul, 2021

Bilal KARTAL

İÇİNDEKİLER

Önsöz	III
Kısaltmalar	VII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
ŞİDDET VE YIKICILIK	
1.1. ŞİDDET	7
1.1.1. Şiddetin Tanımı	7
1.1.2. Şiddetin Türleri	11
1.1.3. Şiddet Saldırganlık İlişkisi	17
1.2. YIKICILIK	18
1.2.1. Yıkıcılığın Tanımı	18
1.2.2. Yıkıcılığın Türleri	20
1.2.3. Sadizm	27
1.3. ŞİDDET VE YIKICILIK İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	34
1.3.1. Öfke	34
1.3.2. Nefret	37
1.3.3. Saldırganlık	40
1.3.4. İstismar	43
1.3.5. Tehdit	46
1.3.6. Taciz	47
1.3.7. Fanatizm	49
1.3.8. Terör	51
1.3.9. Radikalizm	53
1.3.10. Zorbalık	56
İKİNCİ BÖLÜM	
ŞİDDET VE YIKICILIĞIN KÖKEN PROBLEMİ İLE	
DAYANAK NOKTASI	
2.1. KÖTÜLÜK PROBLEMİ	59
2.1.1. Kötülük Tanımı	60
2.1.2. Kötülük Türleri	61
2.1.3. Kötülüğün Evrenselliği	64
2.1.4. Kötülük Probleminin Mahiyeti	65
2.1.5. Kötülük-Şiddet ve Yıkıcılık İlişkisi	67

2.2. ŞİDDET VE YIKICILIĞIN PSİKOLOJİK VE BİYOLOJİK NEDENLERİ	68
2.2.1. Şiddetin Doğuştanlığını Savunanlar	68
2.2.1.1. Biyolojik Kuram	69
2.2.1.2. İçgüdü Kuramı	76
2.2.2. Şiddet ve Yıkıcılığın Sonradan Kazanıldığını Savunanlar	88
2.2.2.1. Engellenme-Saldırganlık Kuramı	88
2.2.2.2. Sosyal Öğrenme Kuramı	94
2.3. ŞİDDET VE YIKICILIĞIN DAYANAK NOKTASI	98
2.3.1. Rasyonelleştirme	99
2.3.2. Vicdanileştirme	100
2.3.3. Din ve İdeolojiye Dayandırma	101
2.3.4. Dehümanize Etme	102
2.3.5. Şiddet ve Yıkıcılığın Meşruluğu Problemi	103
2.4. MEŞRULAŞTIRMA BAĞLAMINDA MİLGRAM VE ZİMBARDO'NUN DENEYLERİNE BİR BAKIŞ	104
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
DİN, ŞİDDET VE YIKICILIK	
3.1. ŞİDDET, YIKICILIK VE DİN İLİŞKİSİ	111
3.2. DİN- ŞİDDET İLİŞKİSİNE YÖNELİK YAKLAŞIMLAR	115
3.2.1. Dinin Şiddeti Körüklediği Görüşü	116
3.2.2. Dinin Şiddetle İlişkisinin Olmadığı Görüşü	118
3.2.3. Dinin Şiddeti Meşru Ölçüde Onayladığı Görüşü	119
3.3. YENİ DİNİ HAREKETLER VE ŞİDDET	121
3.3.1. Tanım Problemi	122
3.3.2. Ortaya Çıkış Sebepleri	125
3.3.3. Katılım Sebepleri/Nedenleri	127
3.3.4. Yeni Dini Hareketlerde Beyin Yıkama	130
3.3.5. Yeni Dini Hareketler'in Şiddet ve Yıkıcılık ile İlişkisi	141
3.3.6. Sözde İslami Terör Hareketleri ile İlgili Bir Değerlendirme	143
SONUÇ	147
KAYNAKÇA	155
DİZİN	175

KISALTMALAR

Akt.	Aktaran
Ark.	Arkadařları
Bkz.	Bakınız
Çev.	Çeviren
Ed.	Editör
Ltd.	Limited
NRM	New Religious Movements
Pp.	Page to page
Ss.	Sayfadan sayfaya
TMK	Terörle Mücadele Kanunu
Vb.	Ve benzeri
Vd.	Ve diđerleri
Vol.	Volume
Vs.	Vesaire
WHO	World Health Organization
YDH	Yeni Dini Hareketler

